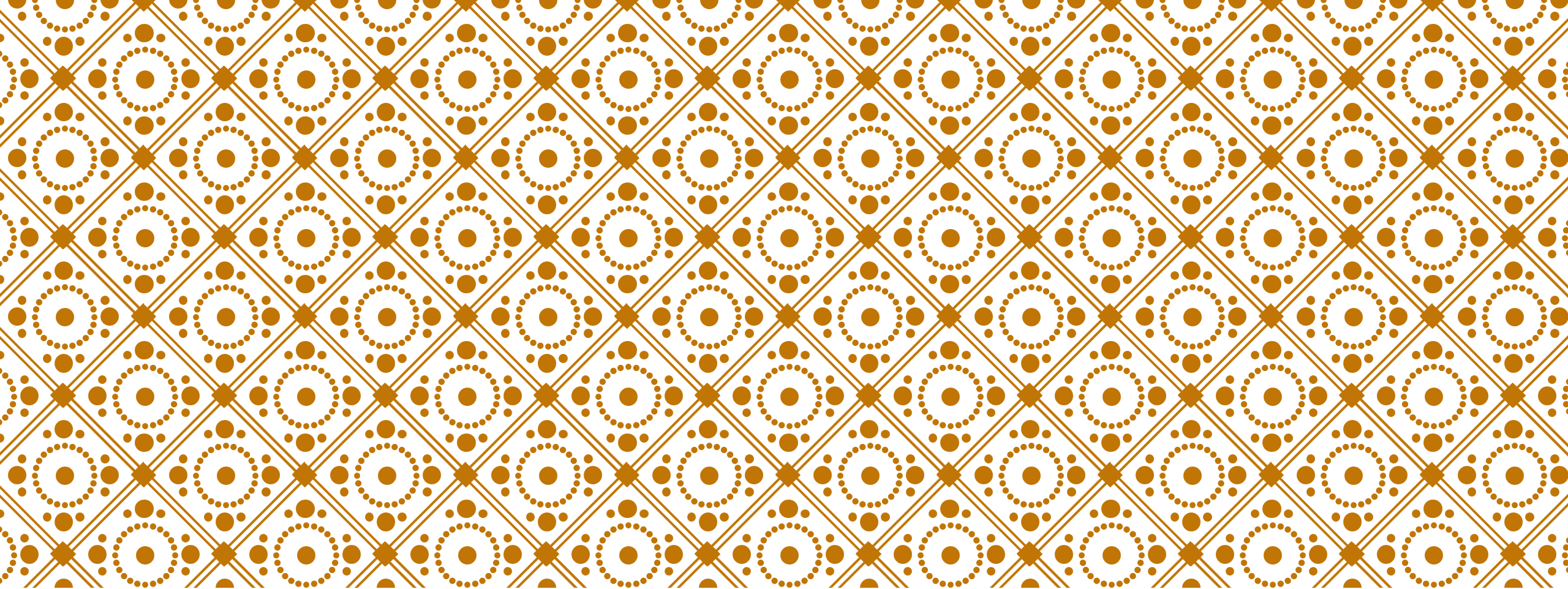

SOSIAALIPEDAGOGINEN OHJAUS – PROSESSIMALLIN RAAMIT

Sospeva, työpajapäivät

16. - 17.9.2019

Elina Nivala

sosiaalipedagogiikan
yliopistonlehtori, YTT

Itä-Suomen yliopisto

SOSIAALIPEDAGOGINEN OHJAUS

Ohjaus on pedagogista työtä, kasvatusta

Kasvatus on kolmen prosessin tukemista yhtä aikaa (Siljander 2002)

- personalisaatio: omaksi itsekseen ja omana itsenään kasvaminen
 - ”omannäköinen elämä”
 - sosialisatio: yhteisöjen ja yhteiskunnan jäseneksi kasvaminen; arvot, normit, ajattelu- ja toimintatavat jne.
 - ”täysivaltaisena yhteiskunnan jäsenenä”
 - sivistys: kasvaminen luovaan suhteeseen ympäröivän sosiaalisen ja kulttuurisen todellisuuden kanssa; ihmisen avautuminen maailmalle ja maailman avautuminen ihmiselle
- ⇒ Tasapainon etsiminen ihmisen tarpeiden ja toiveiden sekä yhteiskunnan vaatimusten ja mahdollisuuksien välillä

SOSIAALIPEDAGOGINEN OHJAUS

⇒Tavoitteena

- Osallisuus
 - osallistuminen: mukana oleminen itselle mielekkäillä tavoilla yhteiselämässä ja -toiminnassa, mahdollisuus tulla kuulluksi ja vaikuttaa, mahdollisuus kokea itsensä merkitykselliseksi osaksi yhteisöä
 - kuuluminen: kokemuksellinen kiinnittyminen yhteisöön (myös paikkaan, kulttuuriin jne.), kotoisuuden tunne, turvallisuus, yhteenkuuluvuus
- Elämän mielekkyys
 - mahdollisuus omien potentiaalien toteuttamiseen, ihmisenä kasvamiseen, tulevaisuuden rakentamiseen
 - sosiaaliset suhteet, jakaminen

SOSIAALIPEDAGOGINEN OHJAUS

Periaatteita

- Kohtaaminen
 - aito kuunteleminen
 - keskustelu => dialogi: tasavertaisuus, hyväksyntä, kunnioitus, arvostus
 - ihmisen ainutlaatuisuuden kunnioittaminen
 - kokonaiskuvan näkeminen: ihminen ymmärretään holistisesti
- Toivo, tulevaisuususko ja rohkeus
 - nähdään ja tuetaan ohjattavaa näkemään mahdollisuudet, unelmat, toiveet – ylitetään tavanomaiset ja mahdollisesti stereotyyppiset mielikuvat
 - toivo ei ole perusteetonta unelmointia vaan kiinnittyy todellisuuden ja mahdollisuuksien realistiseen arviointiin; edellyttää tilanteen arvioimista tiedon, tunteen ja toiminnan tasoilla
 - toivo on perustana toimintakyvylle ja toimijuudelle
- Aktiivisuus ja toimijuus
 - ihminen on oman elämänsä asiantuntija
 - ohjattava on ohjausprosessin toimija, kohti elämänsä toimijuutta
- Yhteisöllisyys ja kokonaisvaltaisuus
 - ohjaus tapahtuu kaikilla elämänalueilla (ei esim. vain ohjaamista opintoihin tai työhön)
 - koko yhteisö ohjaa
 - ohjauksessa hyödynnetään kumppanuuksia, tavoitteena kaksisuuntainen integraatio
 - ohjaus on sekä formaalia että nonformaalia
- Tietoisuus jatkopolkumahdollisuuksista – moninaisten mahdollisuuksien näkeminen

SOSIAALIPEDAGOGISEN OHJAUKSEN PROSESSI

Pohjana nuorisotyössä kehitetty ”myönteinen tunnistaminen”

- Jouni Häkli & Kirsi Pauliina Kallio & Riikka Korkiamäki (toim.) 2015. Myönteinen tunnistaminen. Nuorisotutkimusseura. http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/myonteinen_tunnistaminen.pdf
- Jouni Häkli & Riikka Korkiamäki & Kirsi Pauliina Kallio 2018. ‘Positive recognition’ as a preventive approach in child and youth welfare services. International Journal of Social Pedagogy 7: 1. <https://www.scienceopen.com/hosted-document?doi=10.14324/111.444.ijsp.2018.v7.1.005>
- perustana tunnustuksen/tunnistamisen teorial, esim. Axel Honneth

1. TUTUSTUMINEN

- kohtaaminen avoimesti, kiinnostus, halu tuntea toinen ja ymmärtää hänen arkitodellisuuttaan ja toimintaympäristöjään
- ei kohdata ihmistä jonkin valmiiden luokittelujen mukaan vaan ainutlaatuisena ihmisenä

2. TUNNUSTAMINEN

- niiden asioiden huomaaminen ja niistä tunnustuksen antaminen, jotka ihmiselle itselleen merkityksellisiä

3. TUKEMINEN

- osallisuuden ja toimijuuden tukeminen

SOSIAALIPEDAGOGISEN OHJAUKSEN PROSESSI

1. TUTUSTUMINEN

- Elämäntarinan kuuleminen; kokemuksellisen tiedon merkityksellisyys
- Kulttuurinen tausta, kulttuuri osana arkea ym.
- Toiveet, haaveet, tavoitteet
- Osaamisen tunnistaminen

Periaatteista läsnä erityisesti:

- Kohtaaminen
 - ihmisen kunnioittaminen ainutkertaisena ja näkeminen kokonaisuutena
 - dialoginen todellisuuksien jakaminen
- Toivo ja rohkeus
 - irti stereotyyppisistä oletuksista, ihmisen näkeminen avoimesti
 - toiveiden ja unelmien tunnistaminen

SOSIAALIPEDAGOGISEN OHJAUKSEN PROSESSI

1. TUTUSTUMINEN

Menetelmiä/työtapoja esimerkiksi:

- luova muistelu
- vahvuuskortit ja elämänjana
- dialoginen kuuntelu
- arvokeskustelu
- MOD: esim. jäävuoriharjoitus
- myös osaamisen tunnistamisen erilaiset tavat
- yhteisen tekemisen kautta tutustuminen (teemapäivät, liikunta ym.)
- tutustumisen vastavuoroisuus korostuu esim. ympäristöluotsauksessa

SOSIAALIPEDAGOGISEN OHJAUKSEN PROSESSI

2. TUNNUSTAMINEN

- Niiden asioiden huomaaminen ja niistä tunnustuksen antaminen, jotka ihmiselle itselleen merkityksellisiä => ei ole mitä tahansa positiivista palautetta vaan oikeaan osuvaa myönteistä huomiota
- Lähtökohtana halu ja kyky ymmärtää toisen näkökulmia ja kokemuksia
- Tunnustaminen on sekä sanallista että toiminnallista
- Vastavuoroinen arvostaminen
- Tunnustamisen muotona myös ihmisen voimavaroihin uskomisen => toivon näkökulma

SOSIAALIPEDAGOGISEN OHJAUKSEN PROSESSI

2. TUNNUSTAMINEN

Menetelmiä/työtapoja esimerkiksi

- Vahvuuksien tunnistaminen: esim. vahvuuskortit, luova muistelu => tulevaisuuden mahdollisuuksien ja voimavarojen tunnistaminen/tunnustaminen
- Toivon perustan luominen ohjauksessa: toivokeskeinen itsereflektio ja -arviointi, esim. elämänjana, luova muistelu
- toiminnan kautta tunnustaminen: vapaaehtoistyö, työharjoittelu, teemapäivät ym.
- Osaamismerkki: osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen
- MOD

SOSIAALIPEDAGOGISEN OHJAUKSEN PROSESSI

3. TUKEMINEN

- Osallisuuden (osallistumisen ja kuulumisen) tukeminen
 - oman yhteisön jäsenyyden tukeminen
 - yhteiskunnan jäsenyyden tukeminen
- Toimijuuden tukeminen
 - toimijuus rakentuu suhteessa arkisiin ympäristöihin - toimijuuden tukeminen ei ole siis vain yksilön kyvykkyyden, itseluottamuksen tms. tukemista vaan yksilön ja ympäristön välisen suhteen kehittymisen tukemista
 - tärkeää sekä arkinen hiljainen toimijuus että näkyvä, usein arkea haastava, kantaaottava toimijuus
 - oleellista sellaisen toimijuuden tukeminen, joka on ihmiselle itselleen merkityksellistä, mutta toimijuuden tukeminen myös pyrkii suuntaamaan toimintaa

SOSIAALIPEDAGOGISEN OHJAUKSEN PROSESSI

3. TUKEMINEN

Menetelmiä/työtapoja:

- Ohjattava toimijana ohjausprosessissa, ohjattavan oma toiminta kuljettaa prosessia eteenpäin
- Tiedollinen tukeminen eli neuvonta osana toimijuuden rakentamista
- Toimintaympäristöön tutustuminen (sosiaalistuminen) ja toimintakyvyn kehittyminen, esim. ympäristöluotsaus
- Motivoiminen, esim. osaamismerkit polkuna tavoitteeseen
- Osaamismerkki auttaa osaamisen osoittamisessa => tukee toimijuutta koulutukseen hakijana, työpaikan hakijana
- Toiminnan kautta tukeminen, esim. vapaaehtoistyö, työharjoittelu, teemapäivät jne.
- MOD

ETEEPÄIN: PILOTOINTIVAIHE

Ketkä pilotoivat:

- kuka (ja mikä organisaatio) haluaa sitoutua pilotointivaiheeseen?
- vastaukset 30.9. mennessä

Pilotointijakso:

- loka–helmikuu
- välitsekkaus joulukuussa

ETEENPÄIN: PILOTOINTIVAIHE

Pilotoinnin prosessi:

- mallin käsittely opistossa/opintokeskuksessa: tarvitaanko mallin toteuttamiseksi jotain muutoksia toimintatavoissa, resursseja, aikaa?
- henkilökohtainen pilotointisuunnitelma: mihin asioihin pitää omassa työssä kiinnittää huomiota, mitä toimintatapoja pitää kehittää jne.
- pilotoinnin toteuttaminen suunnitelmaa seuraillen
- pitkin matkaa seuranta ja arviointia: pilotointipäiväkirja

Pilotoinnin ja sosiaalipedagogisen ohjauksen mallin arviointi

- päiväkirjat
- haastattelut
- yksi (tai useampi) ohjaaja + ohjattava -pari erityistiedontuottajiksi?

KIITOS!

elina.nivala@uef.fi